

cler

VERTROUWELIJK
Kabinet Comm. der
28 APR 1975
Rey.
Class. no.

MAANDOVERZICHT

No. 3 1975

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

47

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S TV E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht nr. 3 - 1975
 (Tijdvak van 1-3-1975 t/m 31-3-1975)

I N H O U D

Nr. 1229.528

	Blz.
Ontwikkelingen in de betrekkingen tussen CPN en CPSU	1
Algemeen Nederlands Jeugdverbond	4
Vereniging Nederland-USSR	7
Vereniging voor Culturele Uitwisseling	9
"Discussie"	11
Eind mei 1975 twee congressen	14
Protest tegen aanschaf gevechtsvliegtuigen	15
Standpunten van Zuideuropese CP-en over binnen- en buitenlandspolitieke hoofdpunten	17

Ontwikkelingen in de betrekkingen tussen CPN en CPSU

De voorzichtige toenaderingspoging van de CPN tot de internationale communistische beweging, die lag opgesloten in de rede van oud-CPN-voorzitter P.de GROOT medio januari voor het partijbestuur (zie MO 1-'75), blijkt aan de CPSU niet onopgemerkt te zijn voorbijgegaan. In Prawda van 19 februari (een maand na de publicatie van de rede van De GROOT) en in navolging daarvan in Neues Deutschland van 21 februari, het dagblad van de Oostduitse CP, wordt aan de bewuste CPN-partijbestuursvergadering aandacht geschonken. In gelijklopende artikelen worden juist die punten uit De GROOT's rede gesignaleerd, die voor de internationale betrekkingen van betekenis zijn. Hoewel in het artikel geen commentaar gegeven wordt, is alleen al het feit dat in de Sowjetpers na lange tijd weer aandacht besteed wordt aan de CPN van positieve betekenis voor de kansen op normalisering van de betrekkingen. Daarbij komt dat De GROOT aangeduid wordt als "erelid van het Centraal Comité van de CPN"; al is de titel "kame-raad" dan (nog) niet voor hem weggelegd, het is al meer dan het eenvoudige "Paul de GROOT" dat tot dusverre sinds jaar en dag gebruikelijk was.

Inhoudelijk van meer belang dan het artikel in Prawda is de reactie in het pro-Sowjet maandblad Communistische Notities (CN), dat uitgegeven wordt onder leiding van de ex-CPN-partijbestuurder drs F.BARUCH. In een artikel in het maart/april-nummer, getiteld "Kanttekening bij een rede van P.de GROOT", worden De GROOT's uitspraken uitvoerig geanalyseerd. De voornaamste conclusie van de CN-redactie is, dat zij het met de stellingen van De GROOT "geheel en al eens" kan zijn. Toch acht zij "gepaste terughouding" op zijn plaats. "Gezien de ervaringen uit het verleden" zou het volgens het artikel wenselijk zijn dat de CPN in de praktijk de consequenties trekt uit haar blijkbaar gewijzigde opvattingen ten aanzien van een aantal zaken die in het conflict een belangrijke rol spelen. Het CN-artikel suggereert wat de CPN zou kunnen doen om aan te tonen dat het niet slechts gaat om "incidentele verklaringen":

- het weer opnemen in de CPN-gelederen van de "trouwe verdedigers van het internationalisme", d.w.z. van diegenen die om hun pro-Russische opvattingen buiten de CPN terechtgekomen zijn;
- het voeren van "een brede campagne zowel binnen de CPN als in het openbaar tot bestrijding van het open en verkapte anti-Sowjetisme";

- normalisering van de betrekkingen met de vereniging Nederland-USSR en intrekking van het reisverbod;
- ondersteuning van de activiteiten van het (onder leiding van pro-Russische communisten opererende) Nederlands Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking (NCEVS);
- herstel van het principe van het proletarisch internationalisme door het normaliseren van de betrekkingen met de internationale communistische beweging en door het deelnemen aan al haar werkzaamheden.

Het CN-artikel besluit met de vraag: "Wanneer wordt de eerste zij het kleine stap gedaan, die aanduidt dat het hier niet weer om een manoeuvre gaat?"

De inhoud van het artikel in CN is temeer van belang omdat het naar alle waarschijnlijkheid tot stand gekomen is na overleg van de redactie met Oosteuropese politieke geestverwanten. Ook door de CPN-leiding zal het artikel beschouwd worden als een officieuze reactie van de kant van de CPSU. Vergelijking met de gang van zaken in 1969/1970, toen de CPN eveneens een toenaderingspoging deed, leert dat weliswaar de voorwaarden die aan de CPN gesteld worden vrijwel dezelfde zijn, maar dat de beschuldiging toon die de CPSU-reactie toen kenmerkte achterwege is gebleven. Bijzonder bemoedigend moet het voor de CPN zijn dat in het CN-artikel de verwachting wordt uitgesproken dat de communistische partijen, die in het verleden door de CPN zijn "belasterd", bereid zullen zijn "dit kwalijke verleden van de CPN-politiek te vergeten" als de CPN inderdaad de stellingen van De GROOT tot richtsnoer voor haar handelen neemt.

In de CPN-ledenvergaderingen heeft de toespraak van De GROOT, die in afleveringen in "De Waarheid" werd gepubliceerd, nauwelijks reacties opgeroepen, hetgeen wel voor de hand lag aangezien in de meeste ledenvergaderingen aan ideologische scholing weinig aandacht wordt besteed en internationale communistische aangelegenheden zelden ter sprake komen. De omstandigheid dat "De Waarheid" sinds het begin van dit jaar meer plaats inruimt voor internationaal communistisch nieuws heeft daarin blijkbaar geen verandering kunnen brengen. Ook voornoemde publicatie in het blad "Communistische Notities", dat aan CPN-kaderleden gratis wordt toegezonden, zal naar verwachting in de CPN geen brede discussie over de internationale betrekkingen van de partij uitlokken.

Het proces van toenadering, dat door de CPN-leiding in gang is gezet, zal echter op vrij korte termijn tot enig resultaat moeten leiden. Want hoewel het doorslaggevende argument voor de poging het internationaal contact te herstellen voortkomt uit haar onbehagen over het internationale isolement, zal de CPN-leiding toch ook willen voorkomen dat zij rond het 25ste partijcongres in verlegenheid wordt gebracht door provocerende acties van de CPSU zoals CPN-kritische publicaties. Tijdens het 24ste congres in 1972 heeft de partijleiding, door de delegatieleiders afzonderlijk te instrueren en uitleg te geven, nog kunnen voorkomen dat het conflict met de CPSU het overheersende congressthema zou worden. Deze keer zal zij een dergelijke omslachtige methode, die bovendien niet zonder risico is, ongetwijfeld willen vermijden door met de CPSU een zodanige relatie op te bouwen dat er van die kant aan provocaties geen behoefte bestaat.

*

* *

Algemeen Nederlands Jeugdverbond

Het 14e ANJV-congres

Het 14e ANJV-congres, dat op 29, 30 en 31 maart j.l. in gebouw Marcanti te Amsterdam gehouden is, werd in het ANJV-orgaan "Jeugd" aangekondigd als een bijzonder congres omdat het Verbond in 1975 zijn 30e verjaardag viert.

Centraal stond op het congres het vraagstuk van de eenheid van optreden van de jeugd en, zoals ook in de discussiegrondslag was vermeld, de noodzaak van verdere versterking van de organisatie om deze eenheid te realiseren.

De organisatie baart het hoofdbestuur van het ANJV kennelijk grote zorg. Reeds op de Landelijke Organisatie Konferentie op 12 en 13 oktober 1974 werd besloten tot een reorganisatie, waarbij naast de politieke activiteiten vooral ook het culturele werk meer aandacht zou krijgen met het doel het verenigingsleven te stimuleren.

Klaarblijkelijk heeft dit niet tot de verwachte resultaten geleid, want in de discussiegrondslag komt opnieuw kritiek naar voren op het punt van de organisatie. Onomwonden wordt gesteld dat het werk van de laatste tijd nogal eens getuigt van gebreken en verkeerde oriëntaties. Met name wordt gewezen op het uitblijven van activiteiten door gebrek aan leiding, omdat besturen niet goed functioneren of zelfs in het geheel niet bestaan. Overal waar dergelijke zwaktes aan het licht treden moet de toestand veranderd worden door te gaan werken met grote, volledig samengestelde besturen.

Wat betreft de eenheid van optreden wordt gesteld dat juist nu de kapitalistische wereld in een diepgaande crisis gedompeld is, de voorwaarden rijkelijk aanwezig zijn om een reeks activiteiten te ontplooiën die deze eenheid tot stand kunnen brengen, temeer omdat thans velen de "ware aard van het kapitalistische systeem onderkennen en ertoe gebracht kunnen worden zich metterdaad tegen de kapitalistische chaos en roofzucht te verdedigen".

Door de heer J. BOSMA, die aan het slot van het congres door het nieuwe hoofdbestuur tot voorzitter werd gekozen als opvolger van de heer J.M. de LEEUW, werd benadrukt dat het ANJV onder "eenheid" verstaat: eenheid van actie, maar dan wel onder aanvoering van het ANJV.

Onder de kop "ANJV in de slag tegen VREDELING, aanschaf atoomstraal-

jagers mag niet doorgaan" bracht "De Waarheid" een verslag van het congres waarin tot uiting kwam dat het congres besloten had om met volle kracht slag te leveren tegen de aanschaf van atoomstraaljagers en verder actie te gaan voeren voor drastische verhoging van de jeugdlonen o.a. door verlaging van de leeftijd waarop het minimumloon betaald moet worden. Volgens het "Waarheid"-verslag zal het ANJV in de actie tegen de aanschaf van atoomstraaljagers samen met andere organisaties de campagne groots opzetten. Zo zal er een krant met argumenten tegen de aanschaf van atoomstraaljagers in een oplage van duizenden exemplaren worden verspreid, een affiche worden uitgegeven en een kaartenactie gestart. Onder druk van de reeds gehouden demonstraties door groepen "uit brede lagen van de bevolking" is een discussie ontbrand over de aanschaf van atoomstraaljagers. De discussie zal er zich echter op moeten toespitsen dat er helemaal geen straaljagers mogen worden aangeschaft, aldus de heer BOSMA in het "Waarheid"-verslag.

Deze uitspraak van de heer BOSMA doet merkwaardig aan omdat juist het verschil tussen de leuzen: "geen atoomstraaljagers" en "geen straaljagers" het geschilpunt vormt tussen het door het ANJV geïnitieerde comité tegen de aanschaf van atoomstraaljagers en het politiek anders geprofileerde comité dat als slogan voert: "Geen miljarden voor nieuwe straaljagers", waarop elders in dit MO uitvoeriger wordt ingegaan. De uitspraak van de heer BOSMA mag echter niet gezien worden als een tegemoetkoming aan het concurrerende comité. Dit blijkt uit de aanval die hij richtte tegen de Socialistische Partij (SP) en "dergelijke groepjes", die naar hij zei "het pogen voor te stellen alsof zij het initiatief hebben genomen voor acties tegen de aanschaf van atoomstraaljagers".

Veeleer is aannemelijk dat het ANJV, dat de actie in opdracht van de CPN ontketende, slechts terwille van de samenwerking met sommige afdelingen van de PvdA op dit terrein de eis "geen straaljagers" heeft afgezwakt tot "geen atoomstraaljagers", hoewel het zich in wezen wel met de leuze tegen alle straaljagers zou kunnen verenigen.

Omtrent de leden- en abonneewerfacties werd nog meegedeeld dat het ANJV in de afgelopen maanden 500 nieuwe leden en 1000 nieuwe abonnees heeft ingeschreven en dat in verscheidene plaatsen nieuwe afdelingen zijn gevormd. Amsterdam zou thans over 23 goed functionerende afdelingen beschikken. Tijdens de discussies werd kritiek geuit op bestuurders van de

VVDM (Vereniging van Dienstplichtige Militairen), die naar de mening van de discussianten thans teveel aarzelen om na de reeds behaalde successen de acties voort te zetten.

Het congres werd bijgewoond door vertegenwoordigers van verschillende organisaties, onder wie de voorzitter van de CPN, de heer H. HOEKSTRA, en de heren R. WALRAVEN en J.F. IJISBERG, leden van het partijbestuur van de CPN.

*

*

Vereniging Nederland-USSR

Zoals gebruikelijk werd ook voor 1975 een program van activiteiten overeengekomen tussen de vriendschapsvereniging Nederland-USSR en de Unie van Sowjetverenigingen voor Vriendschap en Culturele betrekkingen met het Buitenland, waarbij de vereniging USSR-Nederland is aangesloten. De plechtige ondertekening van de desbetreffende overeenkomst vond plaats op 22 februari in Amsterdam. Voor de gelegenheid was een vijf leden tellende delegatie onder leiding van J. IWANOW, vice-president van bovengenoemde Unie, uit de Sowjet-Unie overgekomen. Naast de gebruikelijke uitwisselingsprojecten zullen in 1975 bijzondere activiteiten worden ontplooid onder het motto: "Dertig jaar bevrijding van het Duitse fascisme". Ter gelegenheid daarvan worden oud-verzetsstrijders in de gelegenheid gesteld in mei een tiendaagse reis naar de Sowjet-Unie te maken. Een delegatie van oud-verzetsstrijders uit de Sowjet-Unie komt naar Nederland voor een grote manifestatie, die de vereniging op 9 mei in de RAI zal houden.

Het reisbureau van de vereniging Nederland-USSR, Vernu BV, dat dit jaar vijftien jaar bestaat, hield op 23 februari in de RAI in Amsterdam de jaarlijkse manifestatie "Dag van het Toerisme", die door meer dan 5000 mensen zou zijn bezocht. Prominente gasten waren de Ambassadeur van de Sowjet-Unie en de vice-president van Intourist, SJIDAJEW, die deel uitmaakte van de eerdergenoemde Sowjetdelegatie. Als men de mededelingen van Vernu-directeur W. HULST mag geloven, zijn in 1974 meer dan 8000 mensen met Vernu naar de Sowjet-Unie gereisd.

Enkele maanden geleden heeft de leiding van de vereniging te maken gehad met interne moeilijkheden als gevolg van kritiek van enkele bestuursleden en medewerkers op het beleid. De kritiek gold het weinig politieke karakter van de vereniging en het autoritaire optreden van het leidende driemanschap, bestaande uit voorzitter HULST en de secretarissen GOUDKUIL en BERGFELD. De opposanten pleitten bovendien voor een meer democratische vorm van bestuur, die invloed van de leden op de samenstelling van bestuur garandeert. Voorzitter HULST heeft de ondemocratische gang van zaken steeds verdedigd door te wijzen op het gevaar van infiltratie door de CPN. De moeilijkheden zijn geëindigd met de verwijdering uit het hoofdbestuur van de opposanten Tj. JAGER (de vroegere CPN-partijbestuurder die om zijn pro-Russische instelling uit de partij werd ge-

royeerd) en A.EIJSSSENS, die fungeerde als penningmeesteresse van de vereniging, en het ontslag van enkele medewerkers. In een begin maart gehouden hoofdbestuursvergadering werden op voordracht van de heer HULST enkele actieve leden van de vereniging in het hoofdbestuur opgenomen. Onder deze nieuwelingen bevinden zich twee bestuurders van het Jongeren Kontakt voor internationale Uitwisseling (JKU). Hun taak zal zijn de samenwerking tussen de vereniging en het JKU soepeler te doen verlopen. Na aanvankelijke moeilijkheden lijkt nu een redelijke vorm van samenwerking tussen beide groeperingen tot stand te komen, waarbij de vereniging een beroep kan doen op het JKU wanneer voor Sowjetjongeren een programma moet worden samengesteld of een Sowjetspreker een auditorium behoeft. Het JKU op zijn beurt is voor de reizen die het organiseert afhankelijk van het reisbureau van de vereniging Nederland-USSR.

*

* *

Vereniging voor Culturele Uitwisseling

De pro-Russische Vereniging voor Culturele Uitwisseling (VCU) heeft op 22 februari in Amsterdam haar jaarlijkse ledenvergadering gehouden. Voorafgaand daaraan was in het VCU-blad een beschrijvingsbrief opgenomen van de voorzitter, waarin melding gemaakt wordt van een toename van het ledental in 1974 van + 620 gezinnen tot + 800. Met name zouden leden gewonnen zijn tijdens een Tsjechische tentoonstelling in de zomer van 1974 in Amsterdam, waar de VCU met een stand aanwezig was. Naast de afdelingen in Rotterdam en Den Haag zal binnenkort in Zaanstreek een afdeling worden opgericht. De VCU claimt in 1974 goede contacten te hebben gelegd met als verwant beschouwde organisaties zoals het Medisch Comité Nederland-Vietnam, het Nederlands Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking, het Jongeren Kontakt voor internationale Uitwisseling en het Chili-comité; de contacten met Oosteuropese Ambassades, met de FDGB en de ROH (de Oostduitse en Tsjechoslowaakse vakbond) zouden zijn geïntensiveerd. Merkwaardig is dat in dit rijtje de vereniging Nederland-DDR, met de oprichting waarvan de VCU in het beginstadium nog wel bemoeienis heeft gehad, niet voorkomt. Veel tijd werd in 1974 besteed aan de begeleiding van 76 Tsjechische toeristen. In 1975 zal opnieuw een groep Tsjechen een vakantie in Nederland doorbrengen. De reisactiviteiten van de VCU blijven in 1975 vrij beperkt. De leden hebben keuze uit een zestal zomerreizen (drie naar de DDR, twee naar Tsjechoslowakije en één naar Hongarije).

Rond 70 leden waren naar de jaarvergadering gekomen. De geringe opkomst valt te verklaren uit het feit dat op dezelfde dag een gedenkteken werd onthuld voor de communistische verzetsman Jan POSTMA (een eind 1973 opgericht comité bestaande uit pro-Russische communisten had zich daarvoor ingespannen en gelden bijeengebracht) en tevens de ondertekening plaatsvond van de culturele overeenkomst voor 1975 tussen de vereniging Nederland-USSR en de Unie van Sowjetverenigingen voor Vriendschap en Culturele betrekkingen met het Buitenland. Het zittende bestuur kreeg ter vergadering nogal wat kritiek te verduren van een groepje actieve pro-Russische communisten met als woordvoerders J.H. van BORK *)

*) J.H. van BORK, die begin 1968 als CPN-lid werd geroyeerd, heeft in maart 1968 de VCU heropgericht, nadat de CPN-leiding deze vroegere reisvereniging van de Nederlandse Vredesraad had geliquideerd, omdat zij reizen naar Oost-Europa niet langer vond passen in haar politiek van autonomie.

en W.van EXTER. Het bestuur werd verweten een beleid te voeren, waarin de culturele aspecten van het verenigingswerk te zeer worden benadrukt ten koste van de propaganda voor het socialistische maatschappijsysteem. Een aantal van de opposanten had zich voor een bestuursfunctie kandidaat gesteld. Bij de stemming bleek echter dat een meerderheid van de aanwezige leden hun denkbeelden niet wilde steunen.

In het nieuwe bestuur hebben zich geen mutaties voorgedaan, die de verwachting van een andere koers zouden rechtvaardigen. Het voorzitterschap kwam in handen van A.C.BOERE, het secretariaat wordt bemand door L.van HEERDE (eerste secretaris) en mevr. S.P.DEURHOF-Abels (tweede secretaresse). Uit elke afdeling hebben twee bestuursleden zitting in het verenigingsbestuur, dat - wanneer de afdeling Zaanstreek zal zijn opgericht - in totaal 15 leden zal tellen.

*

* *

"Discussie"

Eind 1974 heeft de Socialistische Partij (SP) met de Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland - marxistisch-leninistisch (KEN ml) contact opgenomen om de mogelijkheden te bespreken voor uitwisseling van ervaringen en kritiek, met het doel duidelijkheid te scheppen voor eigen leden en belangstellende buitenstaanders, die zich afvragen wat marxisten-leninisten in Nederland verdeeld houdt. Als resultaat van dit contact verscheen onlangs een gezamenlijke publicatie onder de titel "Discussie". Volgens de centrale leidingen van de twee organisaties, die zonder feitelijk overleg met de eigen achterban de standpunten hebben vastgelegd, is de productie van deze brochure een unieke zaak, die de strijd voor het socialisme in ons land kan dienen.

De brochure werd op de persen van de SP vervaardigd en bestaat uit vier delen. Eerst geven de beide organisaties een uiteenzetting van hun eigen opvattingen, daarna leveren zij kritiek op elkaars standpuntbepalingen en activiteiten.

De discussie in de brochure spitst zich toe op de twee zaken die, afgezien van allerlei persoonlijke ressentimenten, in 1971 leidden tot een scheuring in de oude KEN ml, waaruit de huidige KEN ml en SP evolueerden. Deze twee zaken betreffen de "toepassing van de massalijn" en het democratisch-centralisme.

In de loop der tijd, vooral echter sinds de recente politieke omwentelingen in de KEN ml, zijn de standpunten van de KEN ml en de SP voor wat betreft de toepassing van de massalijn elkaar dicht genaderd. Niettemin heeft de KEN ml toch nog enkele bezwaren tegen de wijze waarop de SP de massalijn opvat. Deze bezwaren betreffen vooral de nogal opportunistische wijze van actie voeren van de SP, die de acties op onvoldoende wijze zou verbinden met de marxistisch-leninistische theorie. Op die manier biedt de SP de massa's geen duidelijk strijdperspectief en zal de binding met de massa op den duur verzwakken, aldus de KEN ml-leiding.

De SP ontkent het fundamentele karakter van deze kritiek, die zij niet vindt getuigen van kennis omtrent de praktijk van de SP. Wel ziet ook zij een verschil tussen haar opvattingen en die van de KEN ml en acht zij het waarschijnlijk dat de SP meer ruimte geeft aan de praktijk van de actie, waarin de juistheid van de politiek kan worden aangetoond. Eerste voorwaarde voor het tot stand brengen van massa-actie is volgens de SP

dan ook het werken in de massa (massa-colportage!). In de acties is het de taak van de SP-leden om het hardste te werken en met de beste voorstellen te komen teneinde op natuurlijke en democratische wijze leiding aan die acties te kunnen geven.

De meningsverschillen tussen KEN ml en SP inzake het democratisch-centralisme lijken van fundamenteeler aard. De SP ziet in het democratisch-centralisme vooral een methode om de partij te organiseren. Volgens deze organisatiemethode moeten discussies erop gericht zijn te komen tot juiste gevolgtrekkingen en het nemen van besluiten. Aan deze "democratische" besluitvorming wordt verder inhoud gegeven door het centralisme: de garantie dat genomen besluiten ook geëffectueerd zullen worden. Het democratisch-centralisme is voor de partij het hulpmiddel om de taken waarvoor zij zich gesteld ziet uit te voeren. Deze taken laten geen verlamming door overloze debatten en fractievorming toe.

De KEN ml vindt deze opvattingen van de SP te strikt formeel. Zij ziet de kern van het democratisch-centralisme in het op juiste wijze ontwikkelen van het kennisproces. Meningsverschillen moeten niet worden opgelost door stemmingen en het onderwerpen van de minderheid aan de meerderheid dankzij een van bovenaf opgelegde discipline, maar door verdere discussies en/of nader onderzoek. Op die manier ontstaat binnen de organisatie een bewuste politieke eenheid, behoeft geen kritiek onderdrukt te worden en bestaat er bij de leden een zeer grote inzet. Het centralistisch aspect bestaat erin dat de organisatie in staat is zich niet alleen op vele fronten met de massa te verbinden en te strijden, maar ook al deze stukken strijd tot één revolutionair front tegen het kapitalisme om te smeden.

De KEN ml heeft op nog meer punten kritiek op de SP, o.a. op haar geringe geneigdheid eenheid van actie na te streven met andere revolutionaire organisaties. Ondanks al deze meningsverschillen concludeert het centrale comité van de KEN ml dat:

- de SP een revolutionair gezinde organisatie is;
- eenheid van actie tussen KEN ml en SP op een reeks van punten mogelijk is;
- de discussie voortgezet moet worden;
- de tijd rijp is voor een verdergaande bundeling van revolutionaire krachten en voor een discussie over strategie en tactiek.

De SP lijkt gezien haar conclusies met duidelijke verwachtingen omtrent mogelijke eenwording aan de discussie te zijn begonnen: de KEN ml hoeft in haar gelederen nog slechts het democratisch-centralisme door te voeren, zoals dat in de SP functioneert, om de belemmeringen voor eenheid zo goed als weg te nemen.

In hoeverre de discussie van de leidingen van de SP en de KEN ml gevolgen heeft voor de toekomst van de marxistisch-leninistische beweging in Nederland zal vooral getoetst kunnen worden aan de praktijk van de beide organisaties. De eerste tekenen wijzen erop dat de gevolgen, althans voor de nabije toekomst, niet al te groot zullen zijn. De brochure wordt binnen de organisaties nauwelijks besproken en ook in de opvatting van de SP omtrent eenheid van actie lijkt vooralsnog weinig te zijn veranderd. Recent weigerde deze partij bijvoorbeeld nog haar verdere medewerking aan initiatieven van KEN ml en anderen om te komen tot een gemeenschappelijke 1 mei-viering in Amsterdam. De voornaamste reden voor deze afwijzing was dat de SP weinig zin had in de lastige politieke discussie over de te voeren leuzen, welke veel tijd vergde, die haars inziens beter besteed kon worden aan de praktische strijd voor het socialisme. In een aantal andere acties is het echter wel gekomen tot samenwerking tussen SP en KEN ml, waarbij het initiatief tot samenwerking meestal uitging van de KEN ml.

*

* *

Eind mei 1975 twee congressen

Witte BVD

Op 23, 24 en 25 mei a.s. zal in Jeugdherberg "Alteveer" te Arnhem het zevende congres van de Bond van Dienstplichtigen plaatsvinden.

Het congres is toegankelijk voor personen die het "Kaderblad" (vertrouwelijk mededelingenblad) ontvangen en voor hen die geen "Kaderblad" ontvangen, maar volgens hun afdeling op grond van reeds onderkende kwaliteiten als afgevaardigde kunnen optreden.

Voornaamste agendapunt van dit lustrumcongres - in 1970 nam de Bond haar huidige naam aan - zal zijn: "De plaats van de BVD in de Linkse Beweging (LB)".

Of dit congres - eindelijk - zal komen tot een uitspraak over dit punt is afhankelijk van de overtuigingskracht van de trotskist Wim SCHUL en de zijnen, die het congres een aantal stellingen zullen voorleggen waarin gepleit wordt voor "samenwerking met de voorhoede van de arbeidersklasse", en waarin gewezen wordt op de noodzaak een sterke organisatiestructuur in te voeren; een organisatie, "waarin de Landelijke Soldaten Vergadering (LSV) weer een plaats moet worden waar ons werk getoetst kan worden aan onze politieke lijn ..... (met) een agitatiekommissie, die sterk gemaakt zal moeten worden, leiding zal moeten geven aan ons agitatories werk en (die) derhalve onder controle dient te komen van het Polkom (dat dus onverkort gehandhaafd zal blijven)".

IKB

Een week later - 31 mei en 1 juni - zal de "voorhoede" die SCHUL bedoelt bijeenkomen: de Internationale Kommunistenbond, Nederlandse Sectie van de Vierde Internationale.

Ongetwijfeld zal Wim SCHUL, lid van het Centraal Comité van de Sectie, het door hem bijgewoonde BVD-congres evalueren, daarin bijgestaan door Henk STRIK, eveneens een belangrijk BVD-lid maar bovendien sinds enkele maanden contactpersoon van de IKB in Breda.

Deze tweede nationale conferentie van de sinds december 1974 bestaande IKB zal bovendien aandacht besteden aan haar activiteiten in het studenten-milieu, onder meer aan de hand van hetgeen is besproken tijdens de Barrikade-conferentie, die de IKB op 10 mei in Utrecht wil organiseren.

Noot: Barrikade is het studentenblad van de Sectie.

Protest tegen aanschaf gevechtsvliegtuigen

Op 5 april 1975 vond in Utrecht een demonstratie plaats, gericht tegen de vervanging van de Starfighter-straaljagers. Ongeveer vijfduizend personen (Trouw, 7 april 1975) namen er aan deel.

De demonstratie was georganiseerd door het Landelijk Komitee "Geen miljarden voor nieuwe straaljagers", dat tot stand was gekomen nadat de "Vereniging Dienstweigeraars" (VD) een groot aantal groeperingen had uitgenodigd deel te nemen aan een campagne die opgezet moest worden om te protesteren tegen de aanschaf van nieuwe gevechtsvliegtuigen.

Noot: De VD werd medio 1972 opgericht om te voorzien in een leemte, daar de voormalige Bond van Dienstweigeraars (nu Bond van Dienstplichtigen geheten) in mei 1970 besloten had zich niet langer in te zetten voor belangenbehartiging van hen, die dienst weiger(d)en.

VD heeft in 1974 aansluiting gekregen bij "War Resisters International" (WRI), een organisatie die zich ontwikkeld heeft tot een anti-militaristische internationale met een radicaal-pacifistisch karakter.

De totstandkoming van het door de VD geïnitieerde Landelijk Komitee ondervond enkele moeilijkheden omdat de uitgenodigde groeperingen onenigheid kregen over de mee te voeren leuzen.

Organisaties als VD, Socialistiese Partij (SP), Internationale Kommunistenbond (IKB) en "Witte" BVD waren van mening dat in de leuze tot uiting moest komen dat vervanging van de Starfighter door welk type straaljager dan ook gezien moest worden als onderdeel van de bewapeningswedloop en derhalve afgekeurd diende te worden.

Het eveneens uitgenodigde Algemeen Nederlands Jeugd Verbond (ANJV) was echter de mening toegedaan dat geprotesteerd moest worden onder de leuze: "Nee tegen de atoomstraaljagers". Onder deze leuze had het ANJV al een demonstratie op 25 januari in Amsterdam georganiseerd, in de hoop hierdoor het initiatief van de VD te kunnen overnemen.

Ondanks de kritiek aan zijn adres bleef het ANJV vasthouden aan zijn "atoom"-leuze, omdat "leuzen die verder gingen dan de door hen (ANJV) voorgestelde, gericht zijn tegen een regeringsbeslissing die nu speelt en daardoor de PvdA (van deelname aan het landelijk protest) zou uitsluiten". Aldus de lezing van de "Witte" BVD-leiding over de controversie die er uiteindelijk toe zou leiden dat er aan de voor-avond van de grote demonstratie

op 5 april een Landelijk Komitee "geen miljarden voor nieuwe straaljagers" bestond en een bundeling van een aantal stedelijke groepen (onder leiding van het ANJV) die actie voer(d)en onder de leuze "nee tegen aanschaf atoom-straaljagers".

In het Landelijk Komitee "geen miljarden voor nieuwe straaljagers" hebben o.m. de volgende groeperingen zitting genomen :

- Bond van Dienstplichtigen;
- Internationale Kommunistenbond (trotskistisch);
- Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland (maoïstisch);
- Socialistiese Partij (maoïstisch).

Aan de demonstratie op 5 april werd bovendien deelgenomen door ongeveer 500 personen namens het Belgisch Komitee "nee aan de dertig miljard" (B.Fr.).

Beoordeling

De motivatie van de groeperingen die deeluitmaken van het Landelijk Komitee is uiteraard verschillend en varieert van radicaal-pacifisme tot opportunistisch-anti-kapitalisme, zoals bijvoorbeeld bij de trotskisten:

"---- Deze actie kan uitgroeien tot een brede landelijke actie van links tegen de regering op zeer duidelijke en fundamentele punten ....."

Het niet accepteren van de stellingname van het ANJV heeft aangetoond dat ook het radicaal-pacifisme (naast issues als "Spanje", "Proloog", "Chili") een gemakkelijk te aanvaarden standpunt is geworden op basis waarvan ook maoïsten en trotskisten met elkaar (willen en/of kunnen) samenwerken.

*

* *

STANDPUNTEN VAN ZUIDEUROPESE CP-EN OVER BINNEN- EN BUITENLANDSPOLITIEKE HOOFDPUNTEN
=====

Op het ogenblik staan de CP-en in Zuid-Europa sterk in de belangstelling. Dit stuk geeft een summier overzicht van hun standpunten inzake NAVO, EG, CEVS*) en internationale ontspanning, de transformatie van de maatschappij, de burgerlijke vrijheden en de samenwerking met niet-communistische partijen. Aan de orde komen de CP-Portugal (PCP), CP-Spanje (PCE), CP-Italië (PCI) en de beide Griekse CP-en, de autonoom gezinde zgn. binnenlandse KKE en de Moskougetrouwe, zgn. buitenlandse KKE.

PCP

Het aantal leden van de PCP is, ook nu de partij al sinds een jaar legaal is, onbekend. Schattingen over de uitslag voor de partij van de komende verkiezingen (25 april) variëren van beneden de 10% tot even boven de 15%. Los hiervan valt vast te stellen dat de PCP in het huidige Portugal een aanzienlijke invloed uitoefent. Zij doet dat door haar deelname aan de voorlopige regering, in de vakbeweging en in de pers, waarin vele communistisch georiënteerden werkzaam zijn. Het belangrijkste is wel dat de Beweging der Strijdkrachten die de lakens uitdeelt in Portugal, kennelijk een niet onbelangrijk aantal PCP-medestanders telt (hoeveel en wie is niet bekend), c.q. mensen die m.n. de PCP als een partij zien die in het huidige Portugal een belangrijke rol te spelen heeft.

Sinds de mislukte coup van 11 maart j.l. is de positie van de PCP nog duidelijk versterkt.

NAVO

Het officiële standpunt van de PCP is dat Portugal zich voorlopig niet uit de NAVO moet terugtrekken. Evenmin acht de partij de tijd rijp de Verenigde Staten de Azorenbasis te ontnemen. De PCP wil deze zaken voorlopig laten rusten. Zij meent dat deze moeten worden opgelost in het kader van de CEVS of, meer algemeen, binnen het raam van de Oost-West-détente.

*) Conferentie voor Europese Veiligheid en Samenwerking

Dit standpunt is overigens zuiver taktisch. De PCP is bezorgd dat een uitgesproken anti-NAVO standpunt tot zowel in- als externe reacties zou kunnen leiden die haar positie zouden kunnen schaden. Bovendien - partijleider CUNHAL gaf dit in november 1974 te kennen in een interview met het Sowjetpartijblad Kommunist - heeft de binnenlandse politiek voor de PCP absolute voorrang. De machtsopbouw van de PCP in de Portugese binnenlandse politiek mag dan ook niet door buitenlands-politieke avonturen in gevaar worden gebracht. Het zich terugtrekken van Portugal uit de NAVO en de liquidatie van de Amerikaanse basis op de Azoren komen, aldus CUNHAL in Kommunist, te zijner tijd aan de orde, als de voorwaarden daartoe rijp zijn.

EG

Voor de machtswisseling in Portugal was de PCP tegen aansluiting bij de EG. Zij stond op het standpunt dat de EG slechts de belangen van kapitalisten en grote monopolies diende. Hoewel men, bijv. uit de discussies tussen communisten en socialisten, de indruk krijgt dat de PCP nog steeds op dit standpunt staat, heeft zij zich, voor zover bekend, sinds de machtswisseling in Portugal, niet meer rechtstreeks over deze kwestie uitgelaten.

CEVS, détente

De PCP staat achter de détente-politiek zoals die door Moskou in het algemeen en op de CEVS in het bijzonder, wordt gevoerd.

Transformatie maatschappij

Eerste doel is de opbouw van een "democratische samenleving". Daarna "ontstaan er grote mogelijkheden voor een vreedzame ontwikkeling van het revolutionaire proces". De PCP heeft gesteld dat dit proces zich dient af te spelen in het kader van de democratische legaliteit. Bij dit laatste dient te worden aangetekend dat de PCP steeds meer de neiging toont de partijen die het niet met haar eens zijn, een rechtmatige plaats binnen die legaliteit te betwisten.

Tot wat voor een maatschappij volgens de PCP het hierboven genoemde revolutionaire proces moet leiden, is niet geheel duidelijk. CUNHAL heeft een aantal malen het eigen karakter van de ontwikkeling in Portugal benadrukt. Maar tegelijk is vanuit de PCP en trouwens ook door CUNHAL zelf, meermalen te kennen gegeven dat men het Sowjetmodel als een voorbeeld ter navolging ziet. In dezelfde lijn ligt het verwijt van de PCP aan de socialistische

partij dat deze het Westeuropese "kapitalistische model" wil imiteren. Een imitatie die volgens de PCP ten koste zou gaan van de kans op "een werkelijk democratische ontwikkeling".

Burgerlijke vrijheden

De PCP, die de ondemocratische onderdrukingsmethoden van het SALAZAR- en CAETANO-bewind aan den lijve heeft ervaren, legde na de omwenteling grote nadruk op de positieve betekenis van de burgerlijke vrijheden. Vorige zomer schrapte zij ook de term "dictatuur van het proletariaat" uit haar partij-program. Evengoed verklaarde CUNHAL dat hij aan de idee achter deze term bleef vasthouden. Dit, de reeds gereleveerde neiging van de PCP om partijen die het niet met haar eens zijn een rechtmatige plaats binnen de legaliteit te betwisten, plus de bewondering voor het Oosteuropese voorbeeld en tenslotte enkele activiteiten op bestuurlijk gebied (zo kwam er vooral onder PCP-invloed tegen de zin van de andere partijen een wettelijke regeling waarbij een eenheidsvakverbond werd ingesteld), geven alle aanleiding tot twijfel aan de democratische gezindheid van de PCP.

Samenwerking

Het officiële standpunt is dat de PCP met alle democratische en progressieve krachten wil samenwerken. Waar het de partij echter vooral om gaat is de samenwerking met de Beweging der Strijdkrachten. De andere partijen verdenken de PCP ervan dat deze ernaar streeft hen van die samenwerking uit te sluiten. De polemieken van de PCP tegen m.n. de centrum-democratische regeringspartner PPD geven inderdaad stof tot die verdenking.

* * *

PCE

Het aantal leden van de illegale PCE is onbekend; er worden schattingen opgegeven tussen de 20.000 en 200.000. De partij denkt bij vrije verkiezingen + 25% van de stemmen te krijgen. De partij wordt algemeen gezien als een van de belangrijkste elementen in de anti-FRANCO-oppositie. Zij geldt als een van de meest autonoom gezinde CP-en, d.w.z. van de CP-en die een eigen, niet door Moskou voorgeschreven koers willen volgen. De verhouding PCE-CPSU was mede hierdoor sinds het eind van de jaren '60 erg slecht. In oktober 1974 vond echter een zekere toenadering plaats waarbij de ergste wrijving werd weggenomen.

NAVO

De PCE wil strijden voor afschaffing van de beide militaire blokken, NAVO en WP. Spanje moet geen lid van welk dergelijk blok ook worden. Buitenlandse militaire bases moeten worden verwijderd.

EG

De PCE is voor aansluiting van Spanje (althans van een Spanje waarin het FRANCO-bewind niet meer de dienst uitmaakt) bij de EG. Wel wenst de partij een "democratisering" van de EG zodat deze een gemeenschap van de arbeiders en niet van de multinationals wordt. De houding van de PCE v.w.b. de EG valt het best te vergelijken met die van de PCI.

Meer in het algemeen gezien zegt de PCE, opnieuw net als de PCI, noch "een kapitalistisch Europa", noch een door de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie naar invloedssferen verdeeld Europa te willen maar "een socialistisch Europa" dat noch door de Verenigde Staten noch door de Sowjet-Unie wordt gedomineerd.

CEVS, détente

De PCE toonde zich tot voor kort afwijzend tegenover de Sowjet détente-politiek. Zij stelde dat deze beheerst werd door het nationale belang van de Sowjet-Unie en in het CEVS-raam neigde tot bekrachtiging van de Oost-West verdeling en de handhaving van de politieke en sociale status quo in het Westen. Bij de toenadering tot de CPSU in oktober 1974 heeft de PCE haar kritiek op Moskou's buitenlandse politiek laten vallen. De PCE verklaarde verder bij die gelegenheid steun te geven aan de Sowjetvoorstellen inzake de beëindiging van de wapenwedloop, de gelijktijdige ontbinding van NAVO en WP en de opheffing van buitenlandse militaire bases. Daarbij kregen de Amerikaanse bases in Spanje een letterlijke vermelding.

In concreto betekende dit dat de PCE zich stelde achter de politiek zoals die door Moskou op de MBFR, SALT en de CEVS (voor zover daar militaire zaken aan de orde komen) wordt gevoerd. Deze houding valt een beetje uit de toon bij de autonome opstelling van de PCE als geheel gezien. Anderzijds ging de partij toch weer niet zover dat zij uitsprak de totale Sowjetdétente-politiek te steunen. Er blijven hier enige vraagtekens.

Transformatie maatschappij

De PCE noemt zich met nadruk "een revolutionaire partij", wier doel "de socialistische maatschappij" blijft. De partij ziet het voorbeeld daarvoor echter niet in Oost-Europa liggen. Zij legt nadruk op de pluriformiteit

van haar toekomstmaatschappij. Het socialistische systeem, zo maakt het partijprogramma duidelijk, is niet simpel een eenpartijsysteem met staatsalmacht maar een democratisch meerpartijensysteem.

Burgerlijke vrijheden

De PCE beklemtoont de positieve betekenis van de burgerlijke vrijheden. Dit is logisch want in de huidige fase kan zij (illegaal) bij de invoering van die rechten in Spanje slechts gebaat zijn. Daarbovenuit teneinde de partij in haar uitspraken naar een standpunt dat deze vrijheden tot (West-)europese historische verworvenheden van blijvende betekenis verklaart.

Samenwerking

De PCE zegt samenwerking met alle progressieve krachten noodzakelijk te achten. Zij acht die noodzaak in eerste instantie voor zichzelf met het oog op de Spaanse politiek aanwezig maar ziet een dergelijke samenwerking als een zaak die ook elders in Europa toepassing verdient. Inzake die samenwerking is het van groot belang dat zij met zoveel woorden de idee van de leidende rol van de CP als dogma heeft laten vallen. Een en ander sluit aan bij de hierboven weergegeven PCE-visie op het socialistische systeem als "niet simpelweg een eenpartijsysteem".

De ideeën over samenwerking hebben in de praktijk geresulteerd in de oprichting - 30 juli 1974 bekend gemaakt - van de zgn. Junta Democrática, een front waarin de PCE samenwerkt met een aantal anarchisten, carlisten, christen-democraten e.a. anti-FRANCO figuren en groepen.

* * *

PCI

De PCI heeft + 1,5 miljoen leden en behaalde bij de laatste parlementsverkiezingen 27,2% van de stemmen. De PCI die op plaatselijk en provinciaal niveau al een aanzienlijke rol speelt op bestuurlijk gebied, manifesteert zich ook nationaal voortdurend als potentiële regeringspartij.

De PCI behoort evenals de PCE tot de zgn. autonome CP-en.

NAVO

De PCI is voor opheffing van beide militaire blokken. De partij stelt zich intussen op het standpunt dat Italië zich niet eenzijdig uit de NAVO behoeft terug te trekken omdat het ontspanningsproces daardoor zou worden

doorkruist. Dit standpunt is op het recente partijcongres (18-23-maart) bevestigd.

EG

De PCI ziet de EG als een "objectieve economische wetmatigheid" die aanvaard dient te worden: de partij werkt dan ook mee in de daartoe in aanmerking komende EG-organen. De PCI wil wel democratisering van de gemeenschap. Voor wat dit betreft heeft zij in concreto o.m. geyraagd om meer bevoegdheden voor het Europees parlement en uitbreiding van de Europese Commissie met vertegenwoordigers van vakbonden, jeugdorganisaties e.d. Meer algemeen gezien betekent ook voor de PCI een democratische EG een gemeenschap van de arbeiders en niet van de multinationals. De partij is er voor dat de EG een "supranationale politieke identiteit" ontwikkelt. In het verlengde hiervan ziet zij, net als de PCE, een (West?-) Europa met een eigen politieke identiteit en noch onder Amerikaanse noch onder Sowjethegemonie.

CEVS détente

De PCI ondersteunt het verlangen van Moskou naar een snelle afsluiting van de CEVS. De partij legt veel nadruk op de grote positieve mogelijkheden die door de détente m.n. in Europa ontstaan en noemt daarbij de vergrote kans op een "convergentie" van alle progressieve krachten - een zaak waar Moskou huiverig tegenover staat.

De PCI waakt er intussen zorgvuldig voor het tot stand komen van de détente niet als verdienste van alleen de Sowjet-Unie en eventueel de andere socialistische landen aan te merken. Toch maakte de partij wel een hele buiging voor de Sowjetdétentepolitiek toen zij in 1973 bij het bezoek van een ICI-delegatie aan Moskou sprak over "het belang" van een samenhangende uitvoering van het vredesprogram van het 24e CPSU-congres. Dit vredesprogram geldt immers als basisdocument voor Moskou's détente-politiek.

Transformatie maatschappij

De PCI wil geen copie van de bestaande (i.e. Oosteuropese) modellen. Net zoals voor de PCE laat ook voor de PCI de toekomstige socialistische maatschappij plaats voor pluriformiteit. In hoeverre men de pluralistische democratie als een blijvend gegeven ziet is niet geheel duidelijk. Natuurlijk bestaan daarover bovendien verschillende opvattingen binnen de partij.

Burgerlijke vrijheden

De aanzet tot de onderschrijving van de burgerlijke democratische vrijheden begon al onder de "founding fathers" GRAMSCI en FOGLIATTI.

Samenwerking

De PCI biedt samenwerking aan met de andere democratische krachten, m.n. socialisten en christen-democraten. Speciaal met het oog op samenwerking met de laatsten spreekt de partij van het "historisch compromis". De partij acht dit nodig omdat h.i. alleen daardoor Italië kan worden gered van het "opdringend fascisme en om een algehele maatschappelijke vernieuwing te realiseren". N.B.: het gaat hier om een "vrije alliantie", dus niet iets onder het primaat van de CP. De partij vindt dit historisch compromis ook voor andere Westeuropese landen relevant. Overigens wordt binnen de PCI verschillend over deze zaak gedacht. Er is een stroming in de partij die de christen-democraten niet als wezenlijke partners erkent maar hen als tegenstanders ziet met wie men op zijn weg naar de macht uit taktische overwegingen een monsterverbond (historisch compromis) sluit.

* * *

KKE

KKE = Kommounistikon Komma Hellados, Communistische Partij van Griekenland. Het Griekse communisme kent afgezien van een maoïstische stroming en een min of meer op zichzelf staand communistisch front (EDA), twee partijen, de zgn. binnenlandse KKE, autonoom gezind, en de zgn. buitenlandse KKE, op Moskou georiënteerd. De splitsing tussen deze twee ontstond in 1968.

De ledentallen zijn, ook na de legalisering, van geen van beide partijen bekend. Aangenomen wordt dat de binnenlandse KKE het grootst is, maar dat de buitenlandse het best georganiseerd is. De twee partijen werkten bij de verkiezingen van vorig jaar samen in een combinatie waaraan ook de EDA en enkele onafhankelijken deelnamen. Het resultaat was een teleurstellende 9% en geen positie van enige betekenis in het nieuw gevormde parlement.

NAVO

Beide partijen willen Griekenland uit de NAVO en geen Amerikaanse steunpunten in het land.

EG

De buitenlandse KKE is "voorlopig" tegen een Grieks EG-lidmaatschap.*)

---

*) Griekenland heeft een associatieverdrag met de EG

De binnenlandse is, hoewel geen expliciete uitspraak bekend is, kennelijk positief. Zo is er de opmerking van haar kant dat de Griekse arbeiders in het kader van de EG zouden kunnen samenwerken met allen die strijden voor "een socialistisch en democratisch perspectief" en tegen "de Verenigde Staten, de monopolies en de willekeurige verdeling van Europa op basis van verschil in sociale systemen", (Dezelfde gedachte die men bij PCE en PCI vindt).

CEVS détente

De buitenlandse KKE zegt zich op te stellen achter "de vredespolitiek van de Sowjet-Unie zoals gebaseerd op het vredesprogram van het 24e CPSU-congres".

• De binnenlandse KKE komt als autonome partij, niet tot zo'n uitspraak. Zij spreekt vooral over de democratische, socialistische en anti-imperialistische krachten die het imperialisme tot de terugtocht dwingen. In het algemeen tonen de uitspraken van de binnenlandse KKE veel overeenkomst met de Roemeense en Joegoslavische standpunten:

- afschaffing militaire blokken ;
- Middellandse Zee en Balkan kernwapenvrije zône ;
- verwijdering van alle buitenlandse militaire bases .

Met andere woorden een neiging tot de niet-gebonden politiek.

De buitenlandse KKE, die ook opheffing van beide paktten bepleit en een atoomvrije zône in de Balkan wenst, toont een andere nuance: zij wil een "actieve neutraliteit" voor Griekenland. Dat betekent voor haar in concreto dat er een eind komt aan "de inschakeling van Griekenland tegen de Sowjet-Unie".

Transformatie maatschappij

De binnenlandse KKE heeft als doel "de socialistische maatschappij". Maar: er moet geen verandering in de politieke en sociale instellingen tot stand worden gebracht als daarvoor geen meerderheid bestaat. De partij verklaarde, in of buiten de regering, steeds de verkiezingsuitkomst te zullen respecteren.

De buitenlandse KKE heeft eveneens als doel de socialistische maatschappij. Zij sprak evenwel niet over de noodzaak van een meerderheid voor structurele veranderingen in de maatschappij. Gezien haar pro-Moskou oriëntatie mag men aannemen dat het Oosteuropese model voor haar een maatgevend voorbeeld is.

Burgerlijke vrijheden

De binnenlandse KKE heeft de burgerlijke democratische vrijheden als principiële zaken onderschreven. De buitenlandse KKE was daarin niet zo specifiek. Zij zag het herstel van de democratie meer als zuivering van de junta-aanhangers en herstel van haar eigen rechten. Zij heeft te kennen gegeven dat "de nieuwe democratie uit ons partijprogramma kwalitatief verschilt van alle vormen van democratie die ons land tot nu toe gekend heeft", een orthodoxe, voortdurend ook in Oost-Europa uitgesproken gedachte: de burgerlijke democratie is geen ware democratie.

Samenwerking

De binnenlandse KKE is voor samenwerking met andere linkse en progressieve krachten. De buitenlandse KKE formuleerde het nog ruimer: "samenwerking met allen die op de een of andere manier democratische doelen nastreven". Daarnaast gaf zij echter te kennen dat er voor haar maar één leidende politieke kracht bestond, zichzelf. De binnenlandse KKE maakte hier geen punt van.

* * *

Samenvattend valt te noteren dat het Zuideuropese communisme niet als een monolithisch geheel naar voren komt. Kenmerkend is eerder de variatie, zowel in omvang en invloed als in politieke en ideologische opstelling. Zo vindt men naast de orthodoxe en Moskou-getrouwe PCP en buitenlandse KKE de sterk autonoom en "liberaal" denkende CP-en van Italië en Spanje.

Over de aandachttrekkende standpunten waartoe deze beide partijen komen, m.n. de aanvaarding van de burgerlijke democratische vrijheden en de pluralistische maatschappij en het noch door de Verenigde Staten, noch door de Sowjet-Unie gedomineerd Europa, een enkele kritische slotopmerking.

Voor wat betreft het eerste punt, het is niet duidelijk in hoeverre de bekentenis van deze partijen tot de democratische vrijheden taktisch of principieel is. Dat taktische overwegingen op dit punt een rol spelen, kan men zonder meer vaststellen. Dat deze overwegingen voor bepaalde figuren en stromingen binnen deze partijen het wezenlijke punt vormen, mag men vrijwel zeker aannemen. Voorzover het om een principiële positiekeuze gaat, dient te worden opgemerkt dat een dergelijke positiekeuze binnen het raam van de communistische wereldbeweging als geheel, weinig steun en veel afwijzing en bestrijding oproept.

Over de idee van een noch onder Sowjet- noch onder Amerikaanse hegemonie levend Europa valt op te merken dat in de praktijk een dergelijk Europa - kritisch tegenover de SU maar strijdend tegen het imperialisme dat toch

VERTROUWELIJK

met de VS wordt geassocieerd - een vergroting van de Sowjetinvloed ten koste van die der Verenigde Staten zou laten zien. "Solidariteit met de socialistische landen" blijft bestaan, ondanks kritiek. Zelfs de meest autonome partijen als PCE en PCI geven dit openlijk toe.

*

SECRET

* * *

[Faint, mostly illegible text]

[Faint, mostly illegible text]

VERTROUWELIJK